

УДК 347.415

СУБРОГАЦІЯ ПРАВ КРЕДИТОРА ТРЕТІЙ ОСОБИ

Досліджується поняття та правова природа суброгації прав кредитора третій особі. Охарактеризовано методологічне підґрунтя виконання обов'язку боржника третьою особою. Проведено розмежування суброгації прав кредитора третій особі від суміжних правових категорій, таких як покладання боржником виконання обов'язку на іншу особу, делегації та інтерцесії. Також вказано відмінності суброгації прав кредитора третій особі від інших конструкцій суброгації, передбачених чинним цивільним законодавством, а саме суброгації прав кредитора поручителю, заставаодавцю, страховику. Визначено умови суброгації прав кредитора третій особі. Так, розкривається юридична природа права третьої особи на майно боржника. Аргументовано розширення умов суброгації прав кредитора третій особі для захисту не тільки права на майно, але й охоронюваного законом інтересу останнього. Значна увага приділяється встановленню моменту виникнення небезпеки втратити право на майно боржника. Розкривається звернення стягнення на майно боржника як умова суброгації прав кредитора третій особі.

Ключові слова: суброгація, виконання обов'язку боржника третьою особою, суброгація прав кредитора третій особі.

Цивільний оборот за розвинутих ринкових відносин характеризується тим, що один суб'єкт одночасно може знаходитись у зобов'язальних відносинах з багатьма іншими суб'єктами. Це призводить до того, що майнові інтереси однієї особи можуть перебувати в залежності від іншої особи, платоспроможності останньої, своєчасності виконання нею своїх зобов'язань тощо. Саме тому цивільне законодавство надає третій особі можливість виконати обов'язок боржника перед кредитором, замінивши останнього у зобов'язанні в порядку суброгації. Таке втручання третьої особи в зобов'язання є винятком із правил, а тому повинно стати самостійним предметом дослідження на предмет своєї правової природи.

У доктринальну базу нашого дослідження покладені праці як вітчизняних, так і зарубіжних цивілістів, серед яких — В. А. Белов, І. В. Жилінкова, О. О. Кот, О. Г. Ломідзе, О. В. Михальнюк, В. І. Пушай, А. О. Осіпов, С. В. Сарбаш, О. В. Терехов та інші.

У межах дослідження поставлено завдання відмежувати суброгацію прав кредитора третій особі від суміжних інститутів та визначити умови такої суброгації.

Однією з новел ЦК України є норма, закріплена в ч. 3 ст. 528, відповідно до якої третя особа може задовольнити вимогу кредитора без згоди боржника у разі небезпеки втратити право на майно боржника (право оренди, право застави тощо) внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно. Особливість цього правила полягає в тому, що, по-перше, воно встановлює випадок ускладнення зобов'язальних відносин наявністю третьої особи, яка може виконати обов'язок боржника; по-друге, наслідком такого виконання є перехід до третьої особи прав кредитора. Отже,

має місце системний взаємозв'язок двох інститутів: виконання обов'язку боржника третьою особою та заміни кредитора у зобов'язанні.

Виконання обов'язку боржника третьою особою породжує низку проблемних питань теоретичного та практичного спрямування, пов'язаних із узгодженням інтересів, волі та волевиявлення трьох суб'єктів: боржника, кредитора та відповідно третьої особи. Цивільному праву відомі різні підходи до вирішення окреслених питань. Виходячи з презумпції інтересу кредитора в отриманні виконання і від третьої особи, можна виділити прокредиторську, проборжникову та збалансовану концепції за можливістю виконання зобов'язання третьою особою залежно від наявності або відсутності згоди (погодження) боржника. Прокредиторської концепції в цивільному праві дотримується більшість законодавств. Вона виходить з того, що згоди боржника на виконання за нього зобов'язання не вимагається. Третя особа може виконати зобов'язання боржника, навіть якщо він заперечує проти цього, ніяк не проявляє свого ставлення або йому про це невідомо. Відповідно кредитор має право прийняти таке виконання, яке, будучи належним, призводить до припинення зобов'язання, за винятком особливих випадків переходу права до третьої особи. Таким чином, прокредиторська концепція абсолютно ігнорує волю боржника, незгода якого із здійсненням за нього виконання третьою особою може бути враховано лише самим кредитором. Проборжникова концепція захищає інтереси боржника, вимагаючи неодмінної згоди або погодження боржником виконання зобов'язання за нього третьою особою. Цей підхід багато в чому поділяється в загальному праві. В англійському праві виконання без згоди боржника не допускається. Платіж третьої особи тільки в тому разі звільняє боржника від зобов'язання, якщо третя особа була уповноважена на це або згодом такий платіж був схвалений. Збалансована концепція намагається узгодити інтереси всіх трьох учасників відповідних правовідносин і ґрунтується на деякому компромісі [1, с. 13–14].

Правова природа можливості третьої особи виконати обов'язок боржника без його згоди є предметом наукової дискусії. Так, існує позиція, відповідно до якої існування можливості інших осіб виконати обов'язок боржника перед кредитором є своєрідним регулятором договірних відносин і гарантійною можливістю захисту прав таких осіб, якщо прострочене боржником зобов'язання може мати негативний вплив на їхні права. Поза сумнівом, за своєю суттю виконання третьою особою обов'язку боржника в цьому випадку є нічим іншим, як способом захисту цивільних прав і охоронюваних законом інтересів. Можливість такого способу захисту знайшло своє відображення у ст. 19 ЦК України, згідно із якою особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань [2, с. 63]. Інші науковці обґрунтовують, що вказана юридична можливість є секундарним правом третьої особи, яке здійснюється в окремому правовідношенні з кредитором. При цьому кредитор зобов'язаний прийняти запропоноване третьою особою виконання, оскільки зв'язаний таким секундарним правом. Зважаючи на інтерес третьої особи зберегти право на майно боржника, така можливість може бути реалізована без згоди боржника [3, с. 23]. Не вдаючись у деталі цього теоретичного спору, відмітимо, що в цій роботі акцентуємо свою увагу на особливостях наслідків реалізації такої можливості, а саме на переході прав кредитора до третьої особи, яка виконала обов'язок боржника — суброгації.

Насамперед слід відмежувати суброгацію прав кредитора третій особі від суміжних правових категорій відповідно до ч. 3 ст. 528 ЦК України. Так, виконання обов'язку може бути покладено боржником на іншу особу (ч. 1 ст. 528 ЦК України). На відмінність між цими ситуаціями вказували ще розробники проекту Цивільного уложення Російської імперії, ст. 1615 якого містила аналогічну норму [4, с. 588]. Вказана відмінність полягає в тому, що в одному випадку третя особа діє з наміром звільнити боржника від зобов'язання і припинити його, в іншому ж — з наміром набутти право кредитора за зобов'язанням. Це виражається, по-перше, в тому, що разом з припиненням зобов'язання відмінняються і всі забезпечення (застава, порука

тощо), тому третя особа, яка здійснила виконання, повинна задовольнятися загальною особистою відповідальністю боржника — відшкодувати витрати на виконання; і по-друге, в тому, що предмет цього нового зобов'язання визначається розміром дійсно понесених третьою особою витрат або дійсного збагачення боржника і, отже, може бути за об'ємом менше предмета того зобов'язання, щодо якого було проведено виконання [1, с. 23]. При цьому не відбувається заміна сторони у зобов'язанні, а тому в разі невиконання або неналежного виконання обов'язку боржника іншою особою цей обов'язок боржник повинен виконати сам. Також досліджуваний вид суброгації необхідно відрізнити від виконання солідарного обов'язку одним із боржників (ст. 543 ЦК України), при якому не виникає правонаступництва, а змістом відносин між боржником, який виконав обов'язок, та рештою солідарних боржників є зворотна вимога (регрес).

Суброгацію прав кредитора третій особі слід відмежовувати від інших випадків заміни сторони у зобов'язанні, зокрема від договірних конструкцій заміни боржника — делегації та інтерцесії. Так, якщо заміна боржника відбувається шляхом переведення боргу (делегація) на нового боржника, то первісний боржник вибуває із зобов'язання. Оскільки особа вступає до зобов'язання виключно за своєю волею, для такої заміни потрібна згода в першу чергу нового боржника. Враховуючи, що особистість боржника, принаймні з огляду на його платоспроможність, має велике значення для кредитора, переведення боргу допускається тільки за згодою останнього, якщо інше не передбачено законом [5, с. 28]. Інтерцесія ж розуміється як зміна боржника в результаті договору, за яким одна сторона (новий боржник) переймає на себе обов'язок перед іншою стороною (кредитором) провести виконання певного зобов'язання за третю особу (боржника), тоді як кредитор звільняє або зобов'язується звільнити від обов'язку старого боржника [6, с. 182]. Таким чином, суброгація відрізняється від делегації та інтерцесії, насамперед, своєю підставою, якою виступає не договір, а фактичне виконання третьою особою обов'язку боржника.

У силу того, що інтерцесія прямо не закріплена національним законодавством, а її застосування може обґрунтовуватися лише принципом свободи договору, відмінність між інтерцесією та суброгацією не є очевидною. Так, в окремих джерелах виконання обов'язку боржника третьою особою у разі небезпеки втратити право на майно боржника розглядається одночасно як приклад інтерцесії та суброгації [7, с. 177, 426]. Цей підхід справедливо критикується вітчизняними науковцями. Зокрема, на думку І. В. Жилінкової, якщо третя особа задовольняє вимоги кредитора, то вона, по суті, самостійно виконує зобов'язання замість боржника. Між особою, яка виконує чужий обов'язок, та кредитором немає договору. Тому тут не виникає зв'язності нового боржника перед кредитором щодо виконання чужого боргу, як це має місце при інтерцесії. Третя особа нічого не обіцяє кредитор, вона не бере на себе обов'язок здійснити виконання за боржника. Оскільки між третьою особою та кредитором немає договору, який пов'язує третю особу чужим боргом, то немає й інтерцесії [8, с. 130]. Тому для того, щоб усунути неоднозначне тлумачення ч. 3 ст. 528 ЦК України, її необхідно доповнити положенням про обов'язок кредитора прийняти виконання, запропоноване за боржника третьою особою у разі небезпеки втратити останньою право на майно боржника.

Крім того, суброгацію прав кредитора третій особі потрібно відрізнити від інших конструкцій суброгації, передбачених чинним цивільним законодавством: суброгацію прав кредитора поручителю (ч. 2 ст. 556 ЦК України), суброгацію прав кредитора заставодавцю (ч. 3 ст. 26 та ч. 5 ст. 20 Закону України "Про заставу"), суброгацію прав кредитора страховику (ст. 27 Закону України "Про страхування"). Виконання обов'язку поручителем або заставодавцем не є випадками, передбаченими ч. 3 ст. 528 ЦК України, оскільки тут і той і інший не здійснюють виконання в силу небезпеки втратити права на чуже майно (майно боржника) унаслідок звернення на нього стягнення кредитором. У випадку з поручителем взагалі немає мови про втрату якого-небудь майна, бо його виконання обумовлено прагненням уникнути

вимог особисто до нього через невиконання боржником забезпеченого порукою зобов'язання. У випадку із заставодавцем, який не є боржником, заставодавець здійснює виконання кредитором для запобігання втрати прав на своє майно, передане в заставу з метою забезпечення зобов'язань боржника [1, с. 23–23]. Виплата страховиком страхового відшкодування за договором майнового страхування взагалі є його обов'язком. Очевидно, що відмінності між окресленими випадками суброгації лежать в їх умовах, які потребують більш детального дослідження.

Звертає на себе увагу те, що ч. 3 ст. 528 ЦК України закріплює випадок заміни сторони у зобов'язанні з ініціативи третьої особи, що, в свою чергу, ставить питання про необхідність узгодження такої ініціативи третьою особою відповідно з боржником та кредитором. Можна припустити, що цивільне законодавство оперує принципом про можливість виконання обов'язку третьою особою тільки зі згоди боржника. В той же час досліджувана норма встановлює виняток із вказаного правила. Більше того, можливість і правові наслідки виконання зобов'язання іншою (третьою) особою в своєму інтересі закріплені в ч. 3 ст. 528 імперативно, тобто не передбачено їх зміни на підставі договору. При цьому інша особа може запропонувати кредитором виконання, не лише не запитуючи на це згоди боржника, а навіть не повідомляючи його про намір здійснити виконання чи про результат здійснення виконання [9, с. 27]. Однак неповідомлення боржника про заміну кредитора у зобов'язанні може потягти настання несприятливих для нового кредитора наслідків. Так само для цієї суброгації є непотрібним волевиявлення первісного кредитора. Тому кредитор також не має права відмовитись від прийняття такого виконання. У цьому випадку кредитор має право (але не зобов'язаний) вимагати докази підставності виконання, зокрема вимагати від іншої особи, яка задовольнила його вимогу, підтвердження наявності прав на майно боржника, можливості їх втратити тощо [2, с. 64].

ЦК України називає три умови виконання третьою особою обов'язку боржника без його згоди з наступною суброгацією прав кредитора:

- 1) третя особа є носієм права щодо майна боржника (право оренди, право застави тощо);
- 2) наявність небезпеки втратити третьою особою це право;
- 3) вказана небезпека втратити право на майно боржника виникає внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно.

Проаналізуємо ці умови детальніше.

ЦК України не розкриває юридичну природу права третьої особи на майно боржника: чи будь-яке право на майно боржника створює умову для досліджуваної суброгації; має це право речово-правовий чи зобов'язально-правовий характер; стосується визначеної частини майна боржника чи усього майна, на яке може бути накладено стягнення тощо. Натомість наведено лише примірний перелік таких прав, який включає право оренди, право застави. Відповіді на поставлені питання покликана дати судова практика. Так, суди України до таких прав відносять право спільної сумісної власності третьої особи та боржника на відповідне майно [10], право користування майном у вигляді права користування частиною квартири [11], право на отримання винагороди за зберігання того майна боржника, на яке банк міг звернути стягнення [12] тощо. У той же час судами встановлено відсутність підстав застосування ч. 3 ст. 528 ЦК України в силу недоведеності факту наявності у третьої особи права на майно боржника у:

- 1) банку щодо майна вкладника за договором банківського вкладу [13];
- 2) одного учасника товариства з обмеженою відповідальністю щодо майна іншого учасника (наявність корпоративних прав не можна ототожнити з правами на майно іншого учасника товариства) [14];
- 3) туристичного агента щодо майна туристичного оператора при виконанні обов'язків останнього перед туристом [15].

Однак загальна кількість таких судових рішень не дає можливості привести їх до загального знаменника.

Немає єдності з цього питання і в науці цивільного права. Так, можна виокремити два підходи: вузький, відповідно до якого можливість переходу прав кредитора до третьої особи повинна бути обумовлена наявністю в останньої права на майно боржника, тобто суб'єктивного права, яке передбачено законом або договором [16, с. 33]; широкий, представники якого вважають недостатнім захист лише суб'єктивних прав третьої особи на майно боржника та переконані, що ця особа має право виконати зобов'язання боржника без його згоди за наявності на те законного інтересу [17, с. 95]. Саме останній підхід вважаємо правильним, підтвердженням чого може бути таке обґрунтування: оскільки суб'єктивне цивільне право та охоронюваний законом інтерес — дві форми дозвільної поведінки та об'єктами захисту, то непослідовною є позиція законодавця щодо встановлення спеціального механізму для захисту тільки суб'єктивного права, а не охоронюваного законом інтересу. При цьому ми критично сприймаємо як аргумент твердження про те, що визнання охоронюваного законом інтересу умовою суброгації прав кредитора третій особі може сприяти зловживанню з боку таких осіб [16, с. 33]. ЦК України передбачає достатній, на наш погляд, механізм протидії такому зловживанню у вигляді права кредитора вимагати доказів того, що обов'язок виконується належним боржником — третьою особою відповідно до ст. 528 (уточнено автором — О. С.), і покладанням на нього ризику наслідків непред'явлення такої вимоги (ч. 2 ст. 527). Більше того, широкий підхід узгоджується з Принципами європейського договірної права (ст. 7:106) та відповідає потребам динаміки цивільного обороту, а отже, і повинен розглядатися *de lege ferenda*.

Наступною умовою досліджуваної структури суброгації чинне законодавство визначає наявність небезпеки втратити третьою особою належне їй право на майно боржника. Втрата права на майно боржника може відбуватися внаслідок припинення у боржника права власності на таке майно у результаті звернення стягнення. Набуття майна, що реалізується шляхом продажу з публічних (прилюдних) торгів, слід відносити до первісних способів набуття права власності, яке припиняє усі обмеження щодо цього майна. Наприклад, ст. 50 Закону України "Про іпотеку" передбачає, що після продажу предмета іпотеки на прилюдних торгах припиняються будь-які права та вимоги інших осіб на нерухоме майно, що було предметом іпотеки, які виникли після державної реєстрації іпотеки за іпотечним договором, згідно з яким було звернено стягнення на предмет іпотеки. Постає питання: що розуміти під вказаною небезпекою? У літературі слушно відмічається, що небезпека втратити право на майно боржника внаслідок звернення на нього стягнення кредитором у тій чи іншій мірі існує для третьої особи завжди, оскільки у боржника є який-небудь борг. Боржник відповідає перед кредиторами всім своїм майном, за винятком майна, на яке не може бути звернено стягнення. Оскільки в цивільному обороті, особливо в підприємницькому, той або інший суб'єкт постійно зв'язаний зобов'язаннями з іншими суб'єктами, можна було б припустити, що вже при самому виникненні прав (оренда, застави і ін.) третьої особи на майно боржника виникає і небезпека того, що боржник не виконає яке-небудь своє зобов'язання і який-небудь з кредиторів зверне стягнення на майно, обтяжене правами третьої особи [1, с. 20]. Тому важливим є визначення саме моменту, з якого така потенційна небезпека перетворюється в реальну та стає умовою суброгації прав кредитора третій особі. Однак це видається непростим завданням.

Так, буквальне тлумачення ч. 3 ст. 528 ЦК України дає можливість припустити, що третя особа може задовольнити лише дійсну вимогу кредитора. Це дає можливість окремим науковцям прийти до висновку: якщо строк виконання обов'язку боржника перед кредитором ще не наступив, виконання третьою особою обов'язку боржника можливо тільки за згодою останнього і до суброгації не приведе, навіть якщо дострокове виконання допустиме відповідно до закону або умов

зобов'язання чи прийняте кредитором [18, с. 17]. Однак погодитись з таким твердженням можемо лише із тим застереженням, що суброгація буде мати місце у передбачених цивільним законодавством випадках, коли в кредитора виникає право вимагати дострокове виконання зобов'язання (ч. 1 ст. 107, ч. 5 ст. 144, ч. 1 ст. 157, ст. 592, ч. 2 ст. 1050 ЦК України тощо).

Інші науковці визнають, що існування небезпеки втратити право на майно боржника виникає вже після самого факту прострочення боржником свого зобов'язання перед кредитором [2, с. 63]. Вказане твердження викликає принаймні два заперечення. По-перше, хоча сам факт невиконання боржником зобов'язання перед кредитором і може бути деякою небезпекою для можливої майбутньої втрати прав на майно боржника внаслідок звернення на нього стягнення, вірогідність цього не така вже і висока. Іншими словами, ступінь небезпеки не такий великий, щоб говорити про те, що третя особа вже у цей момент наражається на реальну небезпеку втратити права на майно боржника. Невиконання боржником зобов'язання перед кредитором само по собі ще не спричиняє з неминучістю звернення стягнення на майно, права на яке належать третій особі [1, с. 21]. По-друге, визнання небезпеки втратити право на майно боржника такою, що слідує за простроченням виконання останнім свого зобов'язання, звужує захист інтересів третьої особи. Так, прострочення боржника тягне за собою додаткові негативні наслідки у вигляді відшкодування збитків, сплати неустойки, що ще більше обтяжує майно боржника. Тому вважаємо за доцільне визнавати небезпеку втратити право третьої особи на майно боржника не тільки при простроченні боржника, але й при загрозі такого прострочення та надати можливість третій особі виконати обов'язок боржника за наявності інших умов з метою недопущення прострочення боржником виконання.

Ще одна умова суброгації прав кредитора третій особі характеризується тим, що небезпека втратити право на майно боржника виникає внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно. Чинне законодавство не розкриває загальний зміст поняття “звернення стягнення”, натомість окремі законодавчі акти містять визначення цього поняття (ч. 1 ст. 52 Закону України “Про виконавче провадження”, ч. 1 ст. 2 Закону України “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень”) та/або встановлюють спеціальний порядок здійснення такого звернення (ст. 33–51 Закону України “Про іпотеку” тощо). Це дає підстави науковцям вважати, що саме в таких нормативних актах можливе виявлення моменту, який з очевидністю означає би виникнення реальної небезпеки втратити права на майно боржника внаслідок звернення стягнення на це майно [1, с. 21]. З таким твердженням неможливо не погодитись, оскільки такий момент дійсно може бути встановлено однозначно: при зверненні стягнення в порядку виконавчого провадження — винесення постанови про арешт майна боржника; при зверненні стягнення на предмет забезпечувального обтяження — реєстрація в Державному реєстрі відомостей про звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження; при зверненні стягнення на предмет іпотеки — надсилання іпотекодержателем письмової вимоги іпотекодавцю про усунення порушення основного зобов'язання та/або умов іпотечного договору тощо. Однак визначати в такий спосіб момент виникнення в третьої особи можливості виконання обов'язку боржника з наступною суброгацією прав кредитора, на наш погляд, недоцільно. По-перше, зі змісту ч. 3 ст. 528 не випливає, що вона може бути застосована лише в тих випадках, коли звернення стягнення на майно боржника вже реально розпочато. По-друге, звернення стягнення на майно спричиняє додаткове обтяження майна боржника у вигляді права кредитора на відшкодування витрат, пов'язаних із зверненням такого стягнення.

Таким чином, на основі проведеного дослідження приходимо до висновку, що перехід прав кредитора третій особі внаслідок виконання останньою обов'язку боржника відповідно до ч. 3 ст. 528 ЦК України є одним із видів суброгації. При цьому закріплений законодавством підхід не в повній мірі захищає інтереси третьої особи, а відтак і не відповідає потребам динаміки цивільного обороту. Тому назріла

проблема розширення умов суброгації прав кредитора третій особі, яка може бути усунута лише шляхом подальшого наукового дослідження та удосконалення чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. *Сарбаш, С.* Исполнение договорного обязательства третьим лицом [Текст] / С. Сарбаш // *Хозяйство и право.* — 2003. — № 3. — С. 3–22.
2. *Осіпов, А.* Хочу бути кредитором: виконання зобов'язань боржника іншою особою [Текст] / А. Осіпов // *Юридичний журнал.* — 2008. — № 5. — С. 62–65.
3. *Терехов, А. В.* Суброгация в современном гражданском праве России (вопросы теории и практики) [Текст] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 “Гражданское право, предпринимательское право, семейное право, международное частное право” / А. В. Терехов ; Моск. ун-т МВД России. — М., 2008. — 29 с.
4. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях [Текст] : [в 2 т.] / за наук. ред. Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. — К. : Правова єдність, 2009. — Т. 2. — 1240 с.
5. Цивільне право України [Текст] : підручн. [у 2 т.] / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. — Х. : Право, 2011. — Т. 2. — 816 с.
6. *Белов, В. А.* Сингулярное правопреемство в обязательстве: опыт исторического исследования, теоретической и догматической конструкции и обобщения российской практики [Текст] / В. А. Белов. — М. : ЮрИнфоР, 2000. — 286 с.
7. *Белов, В. А.* Гражданское право: Общая и особенная части [Текст] : учебн. / В. А. Белов. — М. : ЮрИнфоР, 2003. — 960 с.
8. *Жилінкова, І.* Конструкції зміни боржника у цивільному зобов'язанні [Текст] / І. Жилінкова // *Вісник Академії правових наук України.* — 2010. — № 1. — С. 123–133.
9. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України [Текст] : [у 2 т.] — [2-е вид., перероб. і доп.] / О. О. Кот, Т. В. Боднар, С. І. Шимон та ін. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — Т. II. — 1088 с.
10. Рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у справі № 6–39179 від 11.05.2012 р. [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24410904>.
11. Рішення Деснянського районного суду м. Чернігова у справі № 750/4119/13–п від 20.06.2013 року [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32003766>.
12. Рішення Вищого господарського суду України у справі № 10/142/06 від 25.10.2006 р. [Електронний ресурс] Вищий господарський суд України. — URL : http://vgsu.arbitr.gov.ua/docs/28_1385233.html.
13. Рішення Апеляційного суду м. Києва у справі № 22–2245/2012 від 19.04.2012 р. [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26524727>.
14. Рішення Господарського суду Львівської області у справі № 2/172 від 20.01.2011 р. [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/14101589>.
15. Рішення Господарського суду Автономної Республіки Крим у справі № 901/604/13–п від 11.04.2013 р. [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30688002>.
16. *Кулаков, В. В.* К концепции совершенствования общих положений обязательного права России [Текст] / В. В. Кулаков // *Законодательство.* — 2009. — № 6. — С. 30–35.
17. *Сарбаш, С.* Исполнение договорного обязательства третьим лицом [Текст] / С. Сарбаш // *Хозяйство и право.* — 2003. — № 4. — С. 72–99.
18. *Ломидзе, О.* Суброгация в гражданском праве России [Текст] / О. Ломидзе // *Хозяйство и право.* — 2001. — № 10. — С. 14–24.

Рекомендовано кафедрою цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 2 від 15 жовтня 2013 року)

Надійшла до редакції 20.10.2013

Самбир О. Е. Суброгация прав кредитора третьему лицу

Исследуется понятие и правовая природа суброгации прав кредитора третьему лицу. Охарактеризовано методологическое основание выполнения обязанности должника третьим лицом. Проведено разграничение суброгации прав кредитора третьему лицу от смежных правовых категорий, таких как возложение должником выполнения долга на другое лицо, делегации и интерцессии. Также указаны отличия суброгации прав кредитора третьему лицу от других конструкций суброгации, предусмотренных действующим гражданским законодательством, а именно суброгации прав кредитора поручителю, залогодателю, страховщику. Определены условия суброгации прав кредитора третьему лицу. Так, раскрывается юридическая природа права третьего лица на имущество должника. Аргументировано расширение условий суброгации прав кредитора третьему лицу для защиты не только права на имущество, но и охраняемого законом интереса последнего. Значительное внимание уделяется установлению момента возникновения опасности потери права на имущество должника. Раскрывается обращение взыскания на имущество должника как условие суброгации прав кредитора третьему лицу.

Ключевые слова: суброгация, исполнение обязательства должника третьим лицом, суброгация прав кредитора третьему лицу.

Sambir O. E. Subrogation of Creditor's Rights to the Third Party

Article deals with research the concept and the legal nature of subrogation creditor's rights to the third party. The methodological basis of fulfilment of a debtor's obligation by the third party is characterized. Differentiation between subrogation of creditor's rights to the third party and contiguous legal categories, such as debtor's assign to another person to fulfil his obligation, delegations and intercession, is conducted. Also differences between subrogation creditor's rights to the third party and other framework of subrogation, created by current civil legislation are indicated, namely subrogation of creditor's rights to the guarantor, the mortgager, the insurer. Conditions of subrogation of creditor's rights to the third party are characterized. Thus, the legal nature of the right of the third party to the debtor's property is revealed. Expansion of conditions of subrogation of creditor's rights to the third party for protection not only the right to the debtor's property, but also legitimate interest is argued. The special consideration is given to the establishment of the moment of accrual of a danger to lose the right to the debtor's property. The seizure of debtor's property as a condition of subrogation creditor's rights to the third party is revealed.

Keywords: subrogation, fulfilment of an obligation by the third party, subrogation of creditor's rights to the third party.

